

Постање – pro или contra еволуционизма и креационизма

Подстакнути да пишемо на ову помало незахвалну тему која узбуркава јавност и с лева и с десна, од напред и назад, горе и доле, увек помало ризикујемо да ћемо пасти у немилост једне или друге стране по питању "заузимања става", заборављамо на онај древни и исконски глас. Шта Постање има да каже на ову тему? Шта нам Постање говори?

Многи су ставили тапију на ту чувену Мојсијеву књигу која нам пројављује глас Постања у себи. А какав је став саме те књиге и каква је њена порука као да се занемарује.

Постање је постало само по себи једна наука у источноправославном свету названа *Εξαήμερο* (Шестоднев). Њу је највише успоставио Василије Велики (330 – 379) и та наука је тада утврђена као научни образац православног света. По светоме Григорију Ниском (335 – 394) однос између Мојсијеве књиге Постања и Василијевог Шестоднева јесте однос као зрна према колосу¹. Оно што је Мојсије изразио не са много речи и одређено, то је Василије Велики узрастао узвишеним мудрољубљем претварајући горушичино зрно у дрво велико и највеће². Тако је настала та хексамеронска наука. И самим тим морамо одмах на почетку рећи да се Постање некако изузима из дискусија, полемика и ратова разних еволуционизама и креационизама, јер оно већ има своју науку. Науку изаткану од стране једнога Учитеља и Научењака Божје цркве.

Из ових хексамеронских побуда се рађа потреба да се нешто каже баш по питању односа еволуционизам – креационизам из ког се хексамеронска наука изузима не зато што жели да разори било коју од ових концепција, већ зато што ова наука има жељу за свепреображајем у коме хоће све да сагледава, па самим тим и ове две духовне поставке.

Креационизам утемељен на протестантско–фундаменталистичком гледишту не може већ у основи бити неко гледиште која подржава једно православно становиште, јер није универзално, већ парцијалистичко и не жели да прими пуноћу Истине, већ само да овладава другачијим мишљењима једном наметљивом политиком. Чак и сам појам креационизам је узурпаторског карактера, јер претендује на самога Креатора – Творца – Створитеља – Саздатеља. Као да он има тапију на Творца и као да он може да одреди правила Творцу у свему, па и у начину како Он нешто ствара.

---

¹ ТВОРЕНИЯ СВЯТЫХЪ ОЦЕВЪ, въ русскомъ переводѣ издаваемыя при МОСКОВСКОЙ ДУХОВНОЙ АКАДЕМІИ, Томъ тридцат седмой., ТВОРЕНИЯ СВЯТАГО ГРИГОРІЯ НИССКАГО, часть первая., МОСКВА, ТИПОГРАФІЯ В. ГОТЪ., 1861, стр. 2

² Исто

И сам доживљај Светога Писма од стране креационизма јесте монолитан. По њему Свето Писмо је као неки комад, као нека мермерна загробна и тамна плоча, а не текст који је написан од конкретних богонадахнутих личности у коме лежи велика сила Божјег Духа. О оваквом приступу и доживљају Светога Писма писао је свети Симеон Нови Богослов (949 – 1022). Он као да је кроз ове речи пророчки предвидео појаву протестантизма, па и креационизма као његове последице:

"Браћо и оци, духовно знање налик је кући сазиданој посред светског и јелинског знања, у којој се као чврст и обезбеђен ковчег налази знање богонадахнутих Писама и у њему одложено неизрециво богатство, које они који улазе у кућу никада неће моћи да виде, ако им се најпре ковчег не отвори. А пошто је немогуће да он икада буде отворен људском мудрошћу, зато богатство Духа које се налази у њему остаје непознато свим људима који се налазе у свету. И као што, ако чак и подигне тај ковчег на рамена и понесе га, човек не зна благо које је у њему одложено, тако ни ако прочита и научи напамет сва Писма и наводи их као један псалом, човек дар Светога Духа који је у њима скривен не познаје. Јер нити се кроз ковчег види оно што је у ковчегу, нити се кроз Писмо открива оно што се налази у Писму. А како то, послушај.

Замисли да видиш ковчежић, који је са свих страна чврсто затворен, па на основу његове тежине и спољашње лепоте донесеш закључак, или можда чак по ономе што си од некога чуо поверујеш, како се у њему налази благо, па га узмеш и бежиш колико те ноге носе. Али какву ћеш имати корист, реци ми, ако га стално будеш носио запечаћеног и затвореног, ни не отворивши га? Никада док си жив нећеш видети благо које се у њему налази, нећеш видети сјајно камење које у њему лежи, ни блиставо бисерје и злато. Каква ти је корист, ако се не удостојиш да од свега тога узмеш макар мало и не потрошиш нешто од тога на храну или одећу, него, како рекоше, запечаћен ковчежић, пун силног и скупогеног блага, вучеш свуда са собом, а сам се мучиш од глади и жеђи и наготе? Никаква, разуме се."³; "Јер као што човек који је узео запечаћену и затворену књигу не може да види оно што је у њој записано, нити да разуме каква је књига у питању све док је запечаћена, макар научио и сву мудрост света, тако ни онај ко, како рекосмо, зна напамет сва Божанска Писма, никада неће моћи да позна и сагледа у њима скривену тајанствену и божанску славу, ако не испуни све заповести Божије и не прими Утешитеља Који би му отворио речи као књигу и показао му тајанствену славу која је у њима, и не само то, него му открио и добра Божија сакривена у њима, заједно са самим вечним животом

---

³ Преподобни Симеон Нови Богослов: САБРАНЕ БЕСЕДЕ, *Превела са грчког изворника* Јелена Петровић, БЕОГРАД 2005., стр. 184

који их рађа, а која су свима који презиру заповести и немарно их чине скривена и савршено невидљива."⁴

Из ових редова Симеонових видимо јасан нацрт и слику читаве будуће протестантске културе која сматра да смисао Писма се може спознати без онога који је то само Писмо надахнуо. Познато нам је да многим у протестантској култури када би рекли број главе и број стиха из Писма да би нам они као из топа изрецитовали тај навод. Али на то баш указује Преподобни Симеон Нови Богослов. То нема никакву силу ако се нема кључ да се спозна смисао тога што је у Писму написано, а тај кључ јесте Божји Дух Свети. Самим тим последично и креационистичко позивање на Свето Писмо и цитирање многих делова тог Писма нема никаквог значаја ако није саопштено Духом Светим и ако није осмишљено тим истим Духом. Тако да у православном тумачењу одмах долази до подозрења када се тако олако цитирају делови Писма без икаквог призива Духа Светога. То постаје обично брбљање које нема никакав смисао. Свето Писмо се Божјом заштитом не да инструментализовати и оно не дозвољава да га неко користи као оружје да би се сурово обрачунао са оним другим. Зато Божанска порука Светога Писма најчешће измиче и исклизава онима који га на тај начин користе. А то су у овом случају креационисти.

Протестанто–креационисти су, избацујући Светога Духа као надахнитеља Писма, само Писмо претворили у неку врсту самоподразумевајућег божанства и тиме га претворили у Идол, а онда су у њега врло олако, свако за себе, почели полако да учитавју своје смислове и значења. То се не може чинити, како је напоменуо Симеон, људском мудрошћу, већ само знањем Светога Духа.

И један од зачетника еволуционизма као научне теорије, Чарлс Дарвин (1809 – 1882) и сам признаје да је као млад строго и буквално схватао сваку реч у Библији⁵. Само по себи дословно праћење порука из Светога Писма не мора бити нешто лоше, али као што је сам Симеон Нови Богослов рекао "ако прочита и научи напамет сва Писма и наводи их као један псалам, човек дар Светога Духа који је у њима скривен не познаје" – "нити кроз Писмо открива оно што се налази у Писму", тако и ове речи Дарвинове узимамо са великом задршком. Кључ за отварање ковчега Божанске поруке из Светога Писма у Духу Светом је, а Дух дише где хоће (Јн. 3, 8), тако да и Божанска порука долази у срце онога коме Дух Свети хоће да утисне ту Божанску поруку. А то су по речима Господњим подвижници (Мт. 11, 12), а не људи који расуђују по људској мудрости, макар знали свако слово Писма.

Тај слепо–површно–буквалистички приступ не може бити начин да се разуме Свето Писмо. Оно се може разумети само енергизмом Божјег Духа.

---

⁴ Исто. 185

⁵ Charles Darwin's Autobiography, **Vigyan Prasar**, Printed in India by Nagri Printers, Naveen Shahdara, Delhi – 32, стр. 23

Што се тиче самих креационистичких поставки Божјег саздања света ни православно гледиште не би нашло неке велике примедбе, али када почне да се говори о томе како је Бог саздао свет, онда ту неминовно долази до размимоилажења. Православна поставка ће увек и у свему пратити ону гносеолошку константу која ће на питање: како је Господ Бог створио свет?, одговорити: само Господ Бог зна! И само Господње Знање зна како је свет створен. Само Господње Знање зна и онај коме Господње Знање хоће да каже, тај добија божанско извешће о томе како је свет створен. Празнословност цитирање Библије без икаквог смисла са надменим и наметљивим претензијама за славом и обожавањем од стране људи нема никаквог значаја за подвижнике којима је једини циљ стицање Господњег Знања.

Тај одговор важи и када је у питању саздање појединачних твари, бића и створења: само Господ Бог зна како су она настала и коме Господ Бог знање преда, тај ће знати како су одређене конкретне твари настале.

По питању еволуционизма врло често се *ex oppido* сматра да је еволуционизам антибиблијски. То сматрају и многи неодарвинисти. Они имају тезу по којој је Дарвин саопштио нешто "ново" чега нема у Светоме Писму и самим тим се ауторитет Светога Писма урушава. Ауторитет Светога Писма, схваћеног на онај протестантско–креационистички начин као божанства и идола, свакако да треба рушити, јер то је порука и самог Светога Писма – срушити и укинути све идоле. Али ако се та теза прошири и каже се да самим тим у Светоме Писму није Истина, онда православна поставка се буни против нечега таквог.

Ако се крећемо неким етимолошким током по коме реч еволуција означава раст и развој, онда на основу тога морамо рећи да су и Апостоли имали поставку еволуције, али по њиховој апостолској дефиницији. Тако Апостол Павле у својим посланицама излаже:

"Докле достигнемо сви у јединство вјере и познање Сина Божијега, у човјека савршена, у мјеру раста висине Христове" (Еф. 4, 13).

"Да живите пристојно Богу на свако угађање и у свакоме добром дјелу да будете плодни, и да растете у познању Божијему" (Кол. 1, 10).

"А не држећи се главе, из које је све тијело с помоћу зглавака и свеза састављено, и расте за раст Божиј" (Кол. 2, 11).

Из ових редова видимо јасно каква је апостолска поставка еволуције. То је раст у знању Божјем. Ову апостолску дефиницију еволуције наставља и светоотачка мисао кроз векове. Тако и Ава Јустин (1894 – 1979) у свом писму *Богочовечанска еволуција* наставља ову апостолску дефиницију еволуције:

"Предраго ми чедо у Господу,

Желиш да ти одговорим на питање којим се бави 'Богословски кружок': Може ли се научно поимање еволуције света и човека помирити са предањским

Православним осећањем и сазнањем? Какав је став Отаца у том погледу? Постоји ли уопште потреба за тим помирењем?

–Укратко: Новозаветна антропологија стоји и пада са Старозаветном антропологијом. Сво Еванђеље Старога Завета: човек – икона Божја; сво Еванђеље Новога Завета: Богочовек – икона човека. Небеско, божанско, бесмртно, вечно, неизменљиво човечје и човечно је у човеку икона Божја: боголикоост. Та боголикоост човекова бића унакажена је добровољним грехом човековим, његовим савезом са ђаволом кроз грех, и последицу греха смрт. Бог је зато и постао човек: 'да свој паки обновит образ истљевшиј грјехми'. Бог је зато и постао човек, и остао у човечанском свету као Богочовек, као Црква, да би човеку = икони Божјој дао сва потребна средства, како би унакажени боголики човек помоћу светих тајни и светих врлина у Богочовечанском телу Цркве узрастао: 'У човека савршена, у меру раста висине (= пуноће) Христове'. – То је богочовечанска еволуција човека, то је богочовечанска антропологија. Циљ боголиког бића човековог: постепено постати 'савршен као Бог' Отац, постати 'бог по благодати', богочовек по благодати: постићи обожење, обогочовечење, охристовљење, отројичење. По светим Оцима: 'Бог постаје човек, да би човек постао Бог'.

–Међутим, такозване 'научне' антропологије не признају уопште боголикоост човекова бића. Оне самим тим априори одричу богочовечанску еволуцију човекова бића. Ако човек није икона Божја, онда је Богочовек и Његово Еванђеље – неприродно за таквог човека, и механичко, и неостварљиво. Богочовек Христос је робот, и ствара роботе. Богочовек је насилник, јер хоће да на силу од човека створи биће 'савршено као Бог'. Уствари, то је и законичка утопија, илузија, неостварљив 'идеал'. На крају свих крајева. то је бајка и скаска. – И још: ако човек није боголико биће, онда је и сам Богочовек непотребан. Јер научне еволуције не признају ни грех, ни Спаситеља од греха. У овом земаљском свету 'еволуције' све је природно, нема места за грех. Зато је и смешно говорити о Спаситељу и спасењу од греха. In ultim linea: све је природно: и грех, и зло, и смрт. Јер, ако све еволуцијом долази човеку, и даје се, онда шта се то има спасавати у њему, пошто ничег бесмртног и непролазног нема у њему, већ све од земље, земно, земљано, и као такво – пролазно, трулежно, смртно. У таквом свету 'еволуције' нема место ни Цркви, која је тело Богочовека Христа. Теологија пак која своју антропологију заснива на теорији 'научне' еволуције није друго до *contradictio in adjecto*. Уствари, то је теологија без Бога, и антропологија без човека. Није ли човек бесмртна, вечна и богочовечна икона Божја, онда су све теологије и све антропологије – бесмислена лакрдија и трагична комедија.

Ваш отац *Јустин*"⁶

Из овог писма видимо подробно каква је апостолска дефиниција еволуције: то је богочовечанска еволуција. Заправо Ава Јустин је богонадахнуто објаснио речи апостола Павла. Апостолска дефиниција еволуције јесте богочовечански еволуционизам. То је непрестани и непрекидни раст у знању Божјем. Зато само Господњим Знање можемо знати како је настао свет, па и свака појединачна твар.

Једна од првих критичких опаски на рачун еволуционе поставке јесте и појмовне природе. Када би из еволуционизма као теорије одузели само један појам који долази из хришћанског учења и из хришћанске интелектуалне својине, поставља се питање да ли би од еволуционе теорије остао камен на камену. Тај појам је **Преображење**. Без овог појма сам појмовни и научни апарат еволуције не би могао да постоји. Јер прелазак једног организма у други је немогућ без Преображаја. Трансфигурација и трансформација омогућују организмима то својство. Ако би одузели овај појам еволуционизму као неку врсту историјске интелектуалне својине хришћанства, еволуционизам не би могао уопште теоријски да функционише. Али речи Господње нас обавезују: "забадава сте добили, забадава и дајте" (Мт. 10, 8). Самим тим ако су хришћани своје појмовна својства добили од Господа бесплатно, дужни су да то бесплатно даривају.

Друга критичка опаска намењена је самом Дарвину која се извлачи као закључак из његове књиге *О пореклу врста*:

"Ништа не може бити безнадежније него покушај да се објасни сличност у обрасцима исте класе корисношћу или доктрином финалних узрока. Безнадежност овог покушаја био је изричито признат од стране Овена у његовом најзанимљивијем раду 'О природи удова'. На уобичајен поглед независног стварања сваког бића, можемо само рећи да је то тако; – да се изволело Творцу да тако изгради сваку животињу и биљку."⁷

Овим наводом и сам Дарвин као објективни научник признаје да се наишло на рампу, на зид који се не може другачије објаснити до најнепосредније – Творцем. Дарвин није био никакав надоградни спекулативац, већ један непосредни природњак који није бежао од тога да призна неке основне истине. Само Творцем можемо објаснити како се изградило свако појединачно биће, како се изградила свака биљка и животиња. Другачије једноставно не можемо. То је просто тако. То што су се од његове поставке касније правиле спекулативне надоградње и једна својеврсна биолошка метафизика, он није

---

⁶ Свети Јустин Нови (Ћелијски): Писма – Богочовечанска еволуција, Писмо једном студенту (19. Новембар 1968), Светосавље. орг.

⁷ **On the origin of Species** By Charles Darwin, Down, Bromley, Kent, October 1st, 1859, стр. 199

могао да заустави. Можда би и он интимно волео да је другачије могао, али једноставна истина се морала признати чак и у корист своје штете.

Сада долазимо до одређених битних делова из Светога Писма књиге Постања која нам говоре о настанку самога човека. Ако би, примера ради, изоловали само једну реч, а да при томе не укинемо по јеванђелском упуству ниједно научење из Писма (Мт. 5, 18 – 19), видели би како нам се обзнањује начин на који је човек настао:

"Потом рече Бог: да начинимо човјека по својему обличју, као што смо ми, који ће бити [господар] од риба морских и од птица небеских и од стоке и од цијеле земље и од свијех животиња што се мичу по земљи" (1 Мој. 1, 26).

"И благослови их Бог, и рече им Бог: рађајте се и множите се, и напуните земљу, и владајте њом, и будите [господари] од риба морских и од птица небеских и од свега звериња што миче по земљи" (1 Мој. 1, 28).

"А створи Господ Бог човјека од праха земаљскога, и дуну му у нос дух животни; и поста човјек душа жива" (1 Мој. 2, 7).

Да бисмо боље појаснили овај стих навешћемо још један одељак из Светога Писма:

"Још не бјеше начинио земље ни поља ни почетка праху васиљенском" (Прич. 8, 26).

Прах земаљски јесте прах првобитне твари – васиљенски прах, васионска прашина. Од тога је човек првобитно створен.

А шта нам каже Господње Знање у претходним стиховима? Како је човек настао? Господње Знање нам каже да ће човек бити – од риба морских, од птица небеских, од стоке, од целе земље (првобитне твари), од свих животиња што се мичу по земљи. Човек треба да буде – од риба морских, од птица небеских, од свег звериња што миче по земљи. Наравно, Писмо нам каже да ће човек бити господар од свега тога. Али, питамо се како се бира старешина у једном племену? Да ли племе узима некога са стране да буде старешина или бирају некога од себе да то буде? Ова друга опција је свакако тачнија. Тако се и господар од све твари бира и долази од све те твари којој ће бити господар.

Шта нам Господње Знање каже у књизи Постања? Господње Знање нам каже да човек настаје од васионско–природно–биљно–животињских елемената и да се у њега као таквог утискује Лик Духа Животног Божјег. Тада он постаје Божји лик, Божја икона, богоиконично биће, носилац Божанског лика, боголика личност.

Везник ОД у овим деловима Постања је јако битан, јер нам он говори одакле долази човек, какво је његово порекло. Ту нам Господње Знање разоткрива порекло човека и почетак његовог настанка. Он долази као господар, али он долази **Од** риба морских, **Од** птица небеских, **Од** стоке, **Од** целе земље, **Од** свих животиња што се мичу по земљи. Дакле, он је извучен као господар из свих тих

елемената и твари, он је састављен од њих и у тај састав бива утиснут Божански Лик Духа Животног. У скуп васионско–природно–биљно–животињских елемената утискује се Лик Божанског Духа и тада настаје човек. С тим што морамо направити једну битну разлику на коју указује апостол Павле: "Први је човек од земље, земљан; други је човек Господ с неба" (1 Кор. 15, 47). Дакле, Богочовечански долазак има једну разлику у склопу човека. Први човек је саткан од свих оних елемената које смо набројали, а други Човек је сам Господ Бог. Први човек је Богом саздан, други Човек је Бог сам. Ипак у тај васионско–природно–биљно–животињски елемент људског бића утискује се Божански Лик Духа и он носи са собом тај Лик који га коначно чини Душом Живом.

Када богонадахнуто Писмо каже да ће Он бити Господар Од– риба морских, птица небеских, стоке, целе земље, свих животиња што се мичу по земљи, свега звериња што миче по земљи, значи то ће бити Неко ко ће доћи Од–риба морских, птица небеских, стоке, целе земље, свих животиња што се мичу по земљи, свега звериња што миче по земљи. Он ће бити Неко ко ће бити Богосаздавајућим поступком екстрахован (извучен, исцеђен, извађен, издвојен) из свих васионско–природно–биљно–животињских елемената. Самим тим Он је тај који настаје од свих тих елемената – праха земаљског (васиљенског), риба морских, птица небеских, стоке, целе земље, свих животиња што се мичу по земљи, свега звериња што миче по земљи.

Проблем који су имали скоро сви западни, претежно из англосаксонског дела света, креациоеволуционисти и еволуционокреационисти, јесте по свему судећи у преводу Светога Писма краља Џејмса верзије из 1611. године у коме се користи везник *Over*⁸ (преко, над). И он се користи да се одреди човеков *dominion* над свим тим створеним светом. Зато је човек већ ту виђен као супериористичко биће. Он не долази Од тог створеног света већ је над њим као нека врста божанства што Свето Писмо строго забрањује: "И замјенише славу бесмртнога Бога подобием смртнога човјека и птица и четвороножних животиња и гмизаваца" (Рим. 1, 23). Тако је и креациоеволуционистичка поставка човека, као онога који је настао од васионо–природно–биљно–животињских елемената, прогласила нечим што је *Over* све твари. Као неко мини–божанство све твари. Мини–божанство коме не треба тамо неки бесмртни Бог. Док је Даничићев везник Од јасно указао на порекло и место одакле човек долази да би био успостављен као Господар Од онога Од чега долази. Он ће Бити Од–праха земаљског (васиљенског), риба морских, птица небеских, стоке, целе земље, свих животиња што се мичу по земљи, свега звериња што миче по земљи Господар.

---

⁸ THE HOLY BIBLE, Conteyning The Old Testamnet AND NEW, Imprinted at London by Robert Barker. Printer to the Kings most Exellent Maiestic. Anno Dom. 1611. – THE FIRST BOOK OF MOSES, called GENESIS – CHAP. I, 26, стр. 78

Као да и у овоме постају више него упутне речи Симеона Новог Богослова:

"Нека чују они који су здрави и нека схвате ово што смо ми у загонетки рекли, ако су уопште примили благодат Божијег знања."⁹

А шта нам Господње Знање говори по том питању? Да ли је богонадахнуто Писмо про еволуционизма и креационизма? Господње Знање нам каже не! Да ли је богонадахнуто Писмо contra еволуционизма и креационизма? Господње Знање нам каже не!

Да ли у еволуционизма и креационизму има елемената и делова Истине? Господње Знање каже да! Да ли се еволуционизма и креационизам у неку руку приближавају Истини? Господње Знање каже да!

И еволуционизам и креационизам имају у себи више натуралистичких, а мање иконографских елемената. Они свет не виде као једну величанствену фреску Божју. У њиховим поставкама мало је светлости.

Натуралистичко читавање у процесе настанка и Божанског Саздања у много чему нам мути кристалну слику Постања. Имамо је само у делићима, сегментима. Немамо целину.

Тако да само Господ Бог зна како је све настало и ако и само ако нам Господње Знање дозволи да уђемо у ток Господњег Знања имаћемо могућност да спознамо како је настало Постање. То важи и за човека.

Дакле, само Господ Бог зна како је настао човек и ако и само ако струјање Господњег Знања кроз нас нам открије како је настао човек – Чело Век – Челник Вечности, Онај који је на Почетку Вечности и који ће доћи на Почетак Вечности, на Извор Вечности, онда само тада имамо могућност да спознамо како је настао човек. Јер ко је тај који је на Извору Вечности и ко је тај који је Извор Вечности? Сам Бог! Зато је Бог постао Човек, јер у коначној бесконачности само Бог је тај Који може стајати на Извору Вечности.

Уколико еволуционизам и креационизма стоје у саобразности са овим православним поставка утолико ће и православна поставка науке стајати у саобразности са њима.

У биолошкој науци обично се као заступници креационизма узимају Карл Лине (1707 – 1778) и Жорж Кивје (1769 – 1832), док за главне представнике еволуционизма имамо Жан Батиста Ламарка (1744 – 1829) и већ поменутога Чарлса Дарвина. Први су заступали теорију фиксационизма у биологији, док су теорији трансформизма били склонији ови други. Организми су непорменљиви и чврсти – то би била поставка креациониста. Организми се трансформишу и мењају – то би била поставка еволуциониста.

---

⁹ Преподобни Симеон Нови Богослов: САБРАНЕ БЕСЕДЕ, Превела са грчког изворника Јелена Петровић, БЕОГРАД 2005., стр. 362

А шта Господње Знање у књизи Постања каже на то? Какви су живи организми? И да ли је уопште и зашто битно њихово понашање развоја и раста? Примера ради узмимо исказ о настанка врста из саме књиге Постања:

"Потом рече Бог: нека врве по води живе душе, и птице нека лете изнад земље под свод небески. И створи Бог китове велике и све живе душе што се мичу, што проврвјеше по води по врстама својим, и све птице крилате по врстама њиховијем. И видје Бог да је добро; И благослови их Бог говорећи: рађајте се и множите се, и напуните воду по морима, и птице нека се множе на земљи. И би вече и би јутро, дан пети. Потом рече Бог: нека земља пусти из себе душе живе по врстама њиховијем, стоку и ситне животиње и звијери земаљске по врстама њиховијем. И би тако. И створи Бог звијери земаљске по врстама њиховијем, и стоку по врстама њезинијем, и све ситне животиње на земљи по врстама њиховијем. И видје Бог да је добро" (1 Мој. 1, 20 – 25).

Када прочитамо ове стихове питамо се који од њих говори да су живи организми настали овако или онако? Да ли су настали на овај или онај начин? То јест креационистички или еволуционистички? Ако погледамо део који каже: нека врве по води живе душе, да ли га налазимо да је у саобразности са излагањем у коме је одређена електролиза покренула настанак у барама првих микроорганизама. Зар не би то могли да нађемо и у појму "врвљење"? Да није баш из тог првобитног **врвљења** настао сав живи и органски свет? И је ли ово про – еволуционистички? Господње Знање каже да није! Је ли ово contra – еволуционистички? Господње Знање каже да није! Да ли је пак ово про – креационистички? Опет нам Господње Знање каже да није! Је ли пак contra – креационистички? И опет нам Господње Знање каже да није! Зашто? Зато што се Постање и књига о њему изузимају из тих расправа и поставки и превазилазе их, јер само Господ Бог зна начин на који су настали живи организми. Видимо да они на себи имају Божји благослов, имају Божју благодат, а то је одређено енергитичко стање ствари које се лако изгубило човековим грехопадним поступком чиме је Твар уведена у стање пада, а не у стање благослова, премда благодатност сигурно до краја се никада није могла одузети из Божанског Саздања.

Примера ради, када су на сцени биле научне хипотезе које су говориле да живи свет не може настати без сунчеве светлости, био је исмејаван стих 11 из књиге Постања који сматра да је органски свет настао пре Видела на своду небеском из стиха 14. Данас научне претпоставке говоре о "примордијалној супи", о настанку органског при првим временима Великога Праска. И око тога се тражи да се заузме став. Данас, изгледа да је много важнији Став од саме Истине.

У једном богопромисаоном течењу питамо се да ли је Божји благослов и то што су православни народи са својим великим историјским проблемима били

изузети и поштеђени ових, по много чему, јалових расправа. Да ли је то заостатак или предност? Бог зна! Јер истински су битне и намере које неко има према књизи Постања, па и према целокупном богонадахнутом Писму. Да ли неко жели тај узвишени језик да омаловажи, не разуме, да га лажно брани или да га користи као изговор за свој фанатизам све зависи од људских намера. Можда је ипак најбоље ући и запловити богонадахнутим током самога Писма. Бог зна!

Питамо се како реагују данашњи неодарвинисти на речи Чарлса Дарвина о његовом закључку из књиге *О пореклу врста*: "Има величанствености у овом погледу на живот, са његовим различитим моћима које је Творац првобитно удахнуо у неколико облика или само у један; и у томе што су, док се ова планета у складу са уврћеним законом гравитације креће по својој кружној путањи, од једног тако једноставног почетка постали безбројни најлепши и најдивнији облици, и још постају еволуцијом."¹⁰

Ови записи су толико поетски да би се посумњало да их је Дарвин накнадно уписао зарад смиривања духове, а не да је заиста интимно тако мислио. Он је заиста имао такав став. И питамо се шта је он? Креациониста, само зато што помиње Творца? Еволуциониста, само зато што помиње еволуцију? Еволуција није никакво божанство, већ процес неког настајања, она је више метод настанка, нешто што је производ одређених сила, накнадни производ, а не сила која одређује како ће шта настати.

Ако ове Дарвинове речи поредимо, рецимо, са речима Василија Великог: "Нека врве по води живе душе по својим врстама. Овде реч Божија заповеда да се појаве првине сваке врсте као какво семе њенога рода. Њихово мноштво положено је у јединку, како би се каснијим размножавањем показало, кад буде требало да се рађају и да се множе"¹¹, шта добијамо? Ако упоредимо исказе, "које је Творац првобитно удахнуо у неколико облика или само у један" – "реч Божија заповеда да се појаве првине сваке врсте као какво семе њенога рода, њихово мноштво положено је у јединку", шта добијамо? Добивамо да нам Господње Знање указује где се од прилике, примера ради, еволуционизам приближава хексамеронском научном обрасцу. Али то није никакво поиствећивање.

Научни обрасци Запада су свакако нешто што ћемо поштовати, а да ли ћемо се сложити са тим или не, зависи од тога колико се они приближавају Истини и колико се од ње удаљавају.

Засада књига Постања и хексамеронска наука Василија Великог, Григорија Ниског, Јована Златоустог и многих других Отаца и Учитеља Цркве се изузимају из одређених историјско–биолошких сукоба било овог или оног

---

¹⁰ Чарлс Дарвин: ПОСТАНАК ВРСТА, АКАДЕМСКА КЊИГА Нови Сад, 2009., стр. 528

¹¹ Свети Василије Велики: Шестоднев, Светосавље. орг, 2009, стр. 41

усмерења. Онога момента када се те концепције приближе Истини неминово ће се приближити и Хексамерону. И обратно.

Враћамо се на оно питање зашто су православни народи у одређеном богопромисоном течењу историје били поштеђени те оштре и кржаве свађе, на пример, креациониста и еволуциониста? Каква нам богопромисаона поука следи из ове историјске конјуктуре? Да ли је то и једна врста Божјег благослова? Усудићемо се да кажем да Бог зна да јесте! Зашто? Па баш зато што су православни народи као неки Божји знак постали онима који траже правац на коме пише: Истина! Али неко ће рећи: па они нису приложили никакву своју теорију по питању настанка живих организама. Нису! И не треба! Зашто би то чинили, када смо видели да нам је то Господње Знање већ од искона саопштило. Јер јеванђелска наука нам каже да је Господ својим доласком и својом науком разоткрио тајне Постања од искона (Мт. 13, 35). И самим тим потребно је Господњим Знањем саопштавати те тајне постања, а то могу само Свети Оци и Учитељи Божји.

Саме речи Господње говоре:

"Не изабрасте ви мене, него ја вас изабрах и поставих вас да ви идете и род доносите; и род ваш да остане, да што год заиштете од Оца у име моје да вам да" (Јн. 15, 16).

Ове речи итекако нас опомињу на опрез, јер оне говоре о онима које Господ изабра, о богоизабраницима. То се односи и на оне који су богоизабрани да пронесу Господње Знање, а то су, рекли смо, Свети Оци и Учитељи Божји. Они су самим тим и богоизабрани да нам Господњим Знањем саопште и о томе како се извело Божје Саздавање света и постања. То се не врши самовољно, већ боговољно и не самознајуће, него богознајуће. Свако ко насилнички проба да продре у хексамеронску науку разбојник је и лопов (Јн. 10, 8) и бива одсечен и у огањ бачен (Мт. 7, 19). Свако онај који самовољно хоће да продре у тајну Постања бива одбачен од Божјег Саздања у незнање, мислећи да је мудар и сам себи разуман (Ис. 5, 21). На жалост многи данас такomisлећи нису ни свесни таме незнања у којој обитавају.

Покушај узурпирања Господњег Знања и једног страшног безблагодатног богопоистовећивања било је људска одлика од Адамовог пада. Али тај пад није био само морални, па ни идеолошки. Он је био свеукупни и карактер Постања изгубио је своју првобитну конфигурацију. Делује као да се све на основу неке реконструкције десило овако или онако. Али све су то произвољности које не значе ништа без Господњег Знања. Да ли су се ствари одвијале, у овом случају, по неком креационистичком или еволуционистичком моделу, за подвижнике православно утемељеног научног обрасца не значи ништа. Све док нам Господње Знање не одгонетне како су се ствари одвијале при настанку и како се сада по следу догађаја понашају, ми не можемо знати никаквом својом

самовољоношћу и произвољношћу. Зато што не можемо насилним путем продрети у карактерологију Постања. Оно се само кроз Господње Знање обзнањује.

У овом случају морамо са зебњом признати да многи духовни правци западни и далекоисточни, а у оквиру њих и еволуционизам и креационизам, покушавају управо то: насилни упад у Господње Знање! А већ смо били упорни да истакнемо више пута да Господње Знање дише где хоће и да га не можемо окивати и усмеравати како ми хоћемо, већ да се морамо трудити да будемо сасвим и до краја усмеравани тим истим Господњим Знањем.

Јер сукоб креационизма и еволуционизма јесте само један духовно–локални сукоб двеју грана истог дрвета. То је западно духовно дрво према коме не треба да будемо синови противљења (Еф. 2, 2; 5, 5–8). Исто тако не треба да будемо синови противљења и према далекоисточним духовним усмерењима. Не зато што сматрамо да су они носиоци Истине, јер они то нису, већ зарад плода Духа који је у свакој доброты, праведности и истини (Еф. 5, 9). Дакле, дужни смо да кажемо Истину о њима, ма колико се то њима свидело или не. А то опет можемо једино и искључиво Господњим Знањем.

Тако и о тачности било креационизма, било еволуционизма можемо знати само Господњим Знањем и само Господње Знање нам може саопштити колика и каква је тачност ових концепција. Само Господњим Знањем можемо спознати и еволуционизам и креационизам и само Господњим Знањем можемо прозрети у њихове поставке, циљеве и намере. И само у Божјој љубави и Божјом љубављу можемо их прихватити и признати.

Ако пратимо ток књиге Постања већ у њеном излагању стварања имамо тај есхатолошки наговештај када се ради о назначењу човека. Наиме, тамо се каже да ће човек Бити ОД и да Он Буде ОД – праха земаљског (васиљенског), риба морских, птица небеских, стоке, целе земље, свих животиња што се мичу по земљи, свега звериња што миче по земљи Господар. Дакле, говори се о томе да ће човек, који ће у будућности бити саздан, после свеколиког живог света, бити ОД тог живог света, он ће доћи ОД свег тог живог света. Дакле, човек долази ОД тог живог света и свеукупне творевине праха земновасиљенског. Као да је читав овај свет једна огромна могућност којој је остварење сам Човек. Она остварење своје могућности има у човеку. Човек је стварност могућности Творевине и Постања. А Падом човека као да се све обрнуло наопако. Тако да она творевина која је била на врху (човек) пала је на дно, а оно што је било најпрезреније, а то је васиљена, подигла се на врх. Толико на врх да је она постала и главна тема човекове преокупације. Те колика је, те када је почела, те зашто, због чега, да ли се завршава или се не завршава.

А Човек, шта је друго него онај који има своје испуњење у Начелу Вечности, а не васионе или неке друге твари. То достојанство му је поново повратио

Богочовек – богочовечанским еволуционизмом. Лепо је спознати крајеве Васељене, њено величанство и нарав, али да ли се тиме постиже Вечност? Да ли ће тиме човек бити испуњен и задовољан? Име његово каже да неће, јер његова боголика природа јесте Начело Вечности, јер Онај који је њу саткао по своме Лику јесте онај који је Начело Вечности, Онај Који је Челник Вечности – Богочеловечни.

БОГОЧЕЛОВЕЧНИ – Онај који је на Извору Вечности, Онај који је сам Извор Вечности. Већ смо напоменули да Човек може бити само онај који је Челник Вечности, који је на Почетку Вечности, који је сам Почетак Вечности, а то може бити Онај који је Богочеловечни – Богочовечни – Богочовек. И у томе се састоји богочовечански еволуционизам – у оном човеку који је Господ са небеса. То је богочовечански Раст, то је богочовечански Развој. Богочовечанска висина мере Раста.

Оваква врста богочовечанског еволуционизма је свакако поставка православног духовног становишта. Таква еволуција јесте непрекидни раст у богочовечности, јесте раст у знању Божјем, јер: "Ако ли неко мисли да нешто зна, још ништа није сазнао као што треба знати. А ако неко љуби Бога, тога је Бог познао"(1 Кор. 8, 1–3).

Дакле, непрестани раст у богознајућем богољубљу који никада не престаје, јер је превечан, пребесконачан и пребескрајан. Зато богољубље јесте главна и кључна тачка богочовечанског еволуционизма – Раста и Развоја.

И опет смо дошли до непрестаног узрастања у Господњем Знању из кога нам долаже сва божанска извешћа о настанку света и човека, али и о човековом пренадзначењу у богочовечанском енергизму. А тај богочовечански енергизам обезбеђује сваки Раст и Развој, он обезбеђује свепреображај створености. Зато се у тој свепреображајности Господњег Знања могу преобразити и креационизам и еволуционизма, и Исток и Запад, и Север и Југ и сви духовни токови и све телесне могућности и у коначној бесконачности може се успоставити Царство Божје у нама и око нас. Тачка је, ипак, на крају крајева срце појединачног људског бића. Шта оно жели? Ако досегне преображај изнутра, онда су сви остали преображаји могући и изводљиви.

Ипак, у овом тексту ми смо расуђивали о темама локалног карактера западне цивилизације. То не мора бити централна тема неких других цивилизација, нити је то главнокомандујућа тема и саме западне цивилизације, али свакако потребно је разбистрити ту ситуацију баш из разлога што би многи православну цивилизацију хтели да увуку да учествује у једној локалној тучи која се дешава у неким духовним крајичцима једне другачије цивилизације.

Ми смо само покушали да укажемо на то да нема потребе учитавати одређене духовне садржаје у већ постојеће садржаје који се негују у једном особеном духовном свету. Он већ има своју науку и свој научни образац који је

дао сасвим прихватљиве одговоре на теме настанка биљно – животињског света и настанка човека.

Примера ради ни на Западу еволуционизам не може одиграти никакву кључну улогу када су упитању физички, космички, атомски и субатомски процеси, премда је било покушаја да се све подведе под еволутивни потупак. Али већ смо нагласили да еволуција није сила, већ процес који је производ одређених сила.

У источноправославном свету изградња научног обрасца и наукасловног тока кроз историју задобија неке сасвим друге правце и смернице. То смо донекле указали кроз Хексамерон. Али то је већ једна сасвим нова тема за проучавање.

Давор Мандић

ЛИТЕРАТУРА:

1. Библија или Свето Писмо Старога и Новога Завета у преводу Ђуре Даничића и Вука Стефановића Караџића, "ГЛАС МИРА".

2. ТВОРЕНИЯ СВЯТЫХЪ ОТЦЕВЪ, въ русскомъ переводѣ издаваемыя при **МОСКОВСКОЙ ДУХОВНОЙ АКАДЕМИИ**, Томъ тридцат седмой., ТВОРЕНИЯ СВЯТАГО ГРИГОРИЯ НИССКАГО, часть первая., **МОСКВА, ТИПОГРАФИЯ В. ГОТЪЛ., 1861.**

3. Преподобни Симеон Нови Богослов: САБРАНЕ БЕСЕДЕ, *Превела са грчког изворника* Јелена Петровић, БЕОГРАД 2005.

4. Charles Darwin's Autobiography, **Vigyan Prasar, Printed in India by Nagri Printers, Naveen Shahdara, Delhi – 32.**

5. Свети Јустин Нови (Ћелијски): Писма – Богочовечанска еволуција, Писмо једном студенту (19. Новембар 1968), Светосавље. орг.

6. **On the origin of Species** By Charles Darwin, Down, Bromley, Kent, October 1st, 1859.

7. THE HOLY BIBLE, Conteyning The Old Testamnet AND NEW, Imprinted at London by Robert Barker. Printer to the Kings most Excellent Maiestic. Anno Dom. 1611.

8. Чарлс Дарвин: ПОСТАНАК ВРСТА, АКАДЕМСКА КЊИГА Нови Сад, 2009.

9. Свети Василије Велики: Шестоднев, Светосавље. орг, 2009.